



Università
per Stranieri
di Perugia

BIBLIOTECA PALAZZO GALLENGA
PROGETTO DI CONSERVAZIONE E VALORIZZAZIONE
DEI TESTI ANTICHI DEL FONDO GALLENGA STUART

info:
Paola Attanasio
Biblioteca Palazzo Gallenga
Piazza Fortebraccio, 4
06123 Perugia
paola.attanasio@unistrapg.it
tel. 075.5746704

Incipit sextus liber decretalium Bonifacius episcopus

Publicazione: (Venetiis: impressus opera atque impensa Bartholomei de Alexandria Andreeque de Asula sociorum, 1485 10. calendas apriles)

Descrizione fisica: [146] c. ; 4°

Note: Riferimenti: ISTC ib00999000; IGI 1977; BMC V 307; GW 4876

C. a1 bianca ; A c. a2r.: Circa lectura arboris

A c. [5] r.: Incipit sextus liber decretalium. Bonifacius episcopus

A c. [146] r.: Liber sextus decretalium una cum apparatu domini

Ioannis Andree accuratissime castigatus feliciter explicit.

Forme contratte nell'intitolazione e nel colophon

Stampa su due colonne con testo stampato in rosso e in nero,

inquadrato dal commento di Giovanni d'Andrea e

richiamato da lettere dell'alfabeto in apice; got.

Spazi per capilettera; iniziali in rosso e blu

Segn.: a-r8 s10

Precede: Super arboribus consaguinitatis et affinitatis

di Johannes Andree

Marca in rosso della società tipografica a c. [146] r.

Titolo dell'opera: Corpus iuris canonici. Liber sextus Bonifacii 8.

Legatura coeva con nervi; dorso rovinato con titoli in oro

Impronta: s.in *.ta dean petu (C) 1485 (R)

Marca: Tripla croce su cerchio con iniziali BA

Legato con: *Incipiunt Constitutiones Clementis pape quinti una cum Apparatu domini Ioannis Andree*

Publicazione: (Venetiis: impensa atque industria Bartholomei de Alexandria et Andree de Asula, 1485 20. calendas apriles)

Descrizione fisica: [78] c. ; 4°

Note: Riferimenti: ISTC ic00732000; IGI 3033; BMC V 307; GW 7103

Carte A1 e H10 bianche

Iniz. in rosso e blu

Segn.: A-F8 G12 H10 I8

Contiene: Incipiunt decretales extravagantes que emanarunt pontifextum

Tipografo: Blavi, Bartolomeo & Torresano, Andrea

Manca la marca tipografica a c. I8

Impronta: cor. dema ine- micr (C) 1485 (R)

CORPV
IVRIS
CANON
TOM I

A rbiteris	m fo. 50	O fficio duxerit	m fo. 42
Appellationibus	m fo. 70	Officium et potestate iudicis delegati	m fo. 43
Accusatio magistri et denunciatio	fo. 105	Officium legati	fo. 40
B urgensis	m fo. 42	Officium ordinarii	fo. 48
C onstitutionibus	m fo. 3	P rocuratore platorum	m fo. 12
Consuetudine	m fo. 11	Pactis	fo. 51
Confessio	m fo. 61	Procurator et prescriptioibus 65	fo. 52
Clericus burgensis	m fo. 75	Procurator et dignitatibus	fo. 70
Clericus non residentibus	m fo. 75	Privilegiis	fo. 114
Clericus egrotante l' debilitate	m fo. 85	Remis	fo. 118
Concessio ecclesie et plebanie	m fo. 80	Remissionibus et remissionibus	m fo. 120
Vacantis	m fo. 80	R escriptis	m fo. 4
Capellis monachorum	m fo. 98	Remissionibus	fo. 38
Censibus et taxationibus	m fo. 98	Restitutione spoliatorum	fo. 59
Consecratio ecclesie vel altaris	fo. 100	Rebus ecclesie non alienandis	fo. 91
Cognatione spirituali	fo. 104	Rebus permutatione	fo. 92
D olo et contumacia	m fo. 80	Regularibus	fo. 95
Deumis	fo. 94	Religiosis domibus	fo. 97
Responsione in pube	fo. 104	Reliquiis et venatione sanctorum	m fo. 101
E lectione et electi potestate	m fo. 13	Regulis iuris	fo. 129
Etate et qualitate et officii potestate	fo. 41	S omma tuncitate et fide catholica	m fo. 3
Et qui mittit in possessione a re sua	fo. 50	Supplicia negligia prelatorum	m fo. 39
Exceptionibus	fo. 84	Sententia et re iudicata	fo. 88
Executionibus platorum et subditorum	fo. 113	Sepulturis	fo. 93
F alsis presbiteris et aliis illegitimis	fo. 41	Statu regulari	fo. 90
foro Competenti	m fo. 57	Sponsalibus et matrimonio	fo. 103
H ereticis que vi metus casunt	m fo. 55	Susmatias	fo. 110
Hereticis	m fo. 105	Sua excommunicationis	m fo. 120
Homicidio	m fo. 111	T emporalibus ordinationibus	m fo. 40
I n integra restitutione	m fo. 55	Testibus	fo. 82
Iudiciis	fo. 50	Testamentis	fo. 92
Iuramento calumnie	fo. 58	D e lite pendente non innovetur	m fo. 81
Iure iurando	fo. 83	Vita et honestate decursum	m fo. 75
Institutionibus	fo. 85	Voto et voti redemptione	fo. 90
Iure patronatus	fo. 98	Usuris	fo. 112
Inimicitie ecclesie	fo. 101	Verborum significacione	m fo. 127
Iniuris et damno dato	m fo. 117		
L itis contestatione	m fo. 58		
M ortuorum et obitu	m fo. 51		
N e clericus vel monachus	m fo. 103		
Ne sece va de innovetur	fo. 90		

F. G. S.
Invent. N. 10848

procedunt ad 1470

Quia p[ro]pter est ordo p[ro]p[ri]us humana subsidia perere: ut illis deficientibus diuini fauoris gra postulet: de ple. d. i. j. o. is christianus in fi. Jecir ego ioannes andree bononi. in oib[us] iuuenis

inter decreto doctores lz minimus: ni indignus: cupiens hui[us] operis mei fore p[ro]ncipiū ad ino cationē honorē r laudē no[n] iesu xpī qd qñ recolo flecte re de beo genua sal tē cordis. j. de im mu. ec. decet. p[ro]p[ri]us ad eū inq[ui]tū p[ro]p[ri]us humiles porri go p[ro]ces: ut nō pō deratis humanis demeritis sui sola clemētia in me sui celestis irrigui vel regni granā i[n]fluat scientie r eloquētie suppledo defectuz



augendo ingenij modulū r memorie quāritatē: ut possim scripturaz huius libri ueritatē pandere: errores fugare: eni gmatā referare: nodos soluere: obscura dilucidare: r dubia declarare. j. de reliqui. c. j. Et ut sic p[ro]seruet r augmētē scia: virtus r gra in me ipso: ut iuxta uerbu[m] p[ro]p[ri]us. cū de uirtute ambulem in uirtute: de pe. di. ij. dū scām. plantef: edifitē: robozet: r p[ro]seruet huius iuris scia in mentibus desiderantiū auditoz. xxiij. q. j. aduocauit in fi. ut per eaz ipsoz honorificata r ditata sint corpora. s. de p[ro]ben. de multa. in fi. ipsoz qz cozpoz mēbra reddat iusticie futura: ut. xlvij. di. oēs. ut sic erudite sint aies: r adeo p[ro]p[ri]e induteqz iusticia beatitudine mercant: de peni. di. ij. illa anima. r. c. se. sit aut hoc opus memoriale p[ro]nectis: iuuenes instruat: cū paribus p[ro]serat: r desides excusio negligētie somno. j. de homi. p[ro] humani. assiduos r vigilantes reddat ad studiū: ut p[ro]mo meus scintillas amoris huius scie in eis inueniens in illa fiat r nutriat: ut cū creuerit flammā dignissimaz faciat de pe. di. ij. si sermo. Laudantes igitur hoc opus meliori bus rationib[us] robozates r merito reprehēdētes amplector: detrahētib[us] aut nō resisto: s[ed] uelut agnus corā tondente nō aperia o[mn]iū meū: de pe. di. ij. si eni inquit ad finē p[ro]p[ri]e lumine: paratus ab anniculo doceri. xxiij. q. ij. c. j. Alferi bas igit[ur] insufficientie mee quicqd in hoc ope reprehēdēdū existit: me nō reddat atiquāliter in hū excusati cogno scēde uitaris affectus: r nō debilis amor: quē corde gero fixi ad studiū r studētes: qbus attrahoz r absolute cōpelloz: manū ad calamū mittere: lz ad id insufficientissimū me cogno scā. Siquid aut[em] tibi fuerit nota dignū r uile: p[ro]p[ri]us diuine potentie: secūdo reuerēdissimo patri sub cuius uirbra gels co: r docto sedeo lz indignus: d[omi]no Suidoni de abasio archidi. bon. ex cui[us] scriptis r dictis: q nō in glosas recipio s[ed] in textū: r maxime lectura p[ro] ip[s]i sup libro decretoz nouiter cōpilata i[n]scripta collegi. Et lz omniū p[ro]p[ri]o hui[us] iuris dicta vel scripta suo iudicio p[ro]tēte cē sumissa: ut qd approbat approbant: r qd reprobat habeat a singulis reprobati: sicut i[n] audacia huius opis scripta sue correctio ni subijcio: r p[ro]fiteoz: me tenere qd approbat: r nō tenere qd reprobat. Et si q in h[uius] ope suis diebus uel scriptis eēt d[omi]na h[uius] cogito illa. p nō scriptus: r per h[uius] cūctis pateat merē p[ro]p[ri]e d[omi]ni nō posse. ut. xxiij. q. j. hec ē fides. de s[an]c[t]i. tri. d[omi]n[us] in fi.

Bonifacius ep[iscopu]s. ca rōe mo[do] q in principio se cū di tertij q[ui]nti libri de re. Querere nō solemus de his. v. r. q[ui] s[un]t in cumliber libri principio antē d[omi]ni: lz i principio voluminis suffi

cit q[ui] fuisse: in p[ro]ncipio huius libri: lz nō idē it[em] auctor: q[ui] rere p[ro]p[ri]e rmuta: ut sic breuiaris ca ad ea sufficiat remissile q in p[ro]ncipio Greg. p[ro]p[ri]ationis p[ro] Ber. notata fuerūt. Et lz antiq[ui] sit r p[ro]p[ri]o coz alercatio: an saluano sit ps ep[iscopu]s: id coz d[omi]n[us] p[ro]p[ri]ationi r solutioni relinquent[ur] hoc. p[ro]p[ri]us in quatuor diuido partes. In quaz p[ro]p[ri]a

ma saluatio ponit: vsqz ibi sacrosancte. In scōa exordium: vsqz ibi sane In tertia narratio: vsqz ibi vniuersitati. In q[ui]nta p[ro]p[ri]o: vsqz i fi. Primo igit[ur] d[omi]ni Bonifaci[us] doctores r scholares moza tes bononi. saluat r b[en]dicit. Secūdo exordien do dicit: q[ui] intendit solli cite circa comoda subdi toz: r uoluntarie laborat r interdū: rous nocibus uigilat antiqua iura d[omi]n[us] rādo r noua p[ro]dendo: ut ipsoz scādala tollat: et li res reprinat: ad qd se te

Incipit sextus liber decretalium.

ONISFACIUS Ep[iscopu]s

neri fatez ex officio dispensatiōis sibi credeo: qz p[ro]p[ri]e sancte ro mane ecclesie: q a deo plata sūt cunctis ecclesijs: r effecta ton[us] oz bis magistra. Tertio narrat se a multis requisitū instanter ut elu cidare deberet: q extrauagātib[us] ednis post cōpilationē Greg. ix. ab ipso vel alijs ro. pon. tenet r q[ui] resuati d[omi]n[us] d[omi]n[us] r qui fuerunt auctores ip[s]az. Qd efficere desiderās p[ro]p[ri]e noiatus in s[an]c[t]a extrauagātes ipsas fecit diligentius recēleri: quarū multe releca te fuerūt: qz temporales uel iuri s[an]c[t]e uel sup[er]flue r rētib[us] in melius reformatas cū uilibus p[ro]p[ri]ationibus p[ro] ip[s]i nouiter ednis mā dauit in rmi libri redigi: r sub debitis titulis colloari. Illi qz li b[ri] uult adiungi quinqz lib[er]s decretalium r uocari sextum: cum senarius numerus sit p[ro]fectus. Dicit demū: qz ideo nō manda uit has p[ro]p[ri]ationes in cōpilatione Greg. sub suis titulis ponit: qz opoz: uisset multos libros destruit r nouos fieri cūz maximis laboribus r expensis. Quarto p[ro]cludēdo mandat ip[s]is doctozibus r scholātib[us] q ip[s]i libri manne cōp[ro]p[ri]atione: quē eis sub bulla trāsmittit: affectuose recipiant illo uisuri in iudicijs r scho lis: r p[ro]cipit qz rterius nō recipiant nec p[ro] decretalibus habeant aliq[ui]s p[ro]p[ri]ationes ro. pon. ednas post cōpilationē Greg. ix. que i ipso sexto libro inferre uel reseruare nō sūt. hoc dicit p[ro]p[ri]us.

Bonifacius. ex p[ro]p[ri]o d[omi]ni p[ro]p[ri]o suis eiusdem nois lz ipe fue rit octauus: credo qz uicā decr. habuimus. s. s. r p[ro]p[ri]us. nullus Et dicit Bonifacius q[ui] bona facies: r vere est p[ro]p[ri]onans nomen rei: put esse debet. xxi. di. clerico. r p[ro]ben. cū fm. infit. de dona. s. ē r aliud. Bonū igit[ur] imo optimū opus fecit nostrū ius can[oni]cu[m] illu minādo: r p[ro]p[ri]o d[omi]n[us] antequoz iurū r per editiōes nouozū ut. j. sequit. Sed solent iuuenes dubitare qua rōe mutet nomen in creatioe ro. pon. cū nois mutatio p[ro]p[ri]a sit. C. de mu. no. l. j. hic eni p[ro]p[ri]us uocabat Benedicimus mō Bonifacius est noiatus: Innocētus. iij. p[ro]p[ri]us Simbaldu[s]: Greg. x. p[ro]p[ri]us Theobaldus Celestinus. v. p[ro]p[ri]us Petrus. Rūdet hoc fieri ad ostendendum p[ro]p[ri]o mutationē nois factā mutationē hois. cū eni p[ro]p[ri]us esset purus homo: nūc uicē ueri dei gerit in terris. s. ut ec. b[en]. ut nfm. uel iō qz ois actio ch[ri]sti n[on] est instructio. s. de elec. significasti. ij. q. j. deus omnipotēs. s[ed] in p[ro]p[ri]o uone p[ro]p[ri]o mutati est sibi nomen: cū p[ro]p[ri]o uocaret Simon. xxi. di. in nouo. sed ro. pon. uicē p[ro]p[ri]o tri gerit. s. qui s[un]t. sim. le. per uenerabilē. unde ad e[um] instar p[ro]p[ri]us mutandū est nomen. p[ro]p[ri]o terea equū sūt mutationē fieri: qz p[ro]p[ri]o ser. p[ro]p[ri]o notus turpe originale nomē habere: pone exemplū. s. de elec. p[ro]p[ri]o inquisitionem. unde nō esset equū ip[s]i illō nomine uoca ri. lxx. autem de mutatione nominis fraudulenta intelligitur.

Bonifacius. ante p[ro]p[ri]ationē r coronationē sic scribit: bonifa. elec tus ep[iscopu]s: r adde qd dicit in fi. l. sup[er] d[omi]n[us]. Et q[ui] r se uocet ep[iscopu]m cum sūt in ecclesia dei dignitates ep[iscopu]m maiores dubitari soler:

Interrogabit. hoc nō videt in his spāle. xxx. q. fi. indicatē
de h. instr. cū io. ad fi. de inf. ac. vbi cū q. sa. de iura. colū. cū
in fi. li. vi. nisi dicas in his spāle q. etiā post conclusiones ad peti
tionem partis interroget.

Etd id. nō sufficit ergo citari nisi exprimat id qd ad finas audi
endā. ff. q. iē. sine ap. re
scin. l. j. sūt cū ex edictō.

Interrogabit et pres siue
ad earū iustitiaz siue ex officio
vbi cū q. hoc eqtas suadebit.

Sntiaz vō diffinitiaz cita
tis ad id lz nō perēptorie pti
b' i scriptis' z put magis sibi
placuit stas' vl sedens pferat
etiā si ei videbit cōclusiōe nō
facta put ex petitiōe z pbatis
z alijs acitatis in cā fuerit fa
ciēduz. **Q**ue oia et in illis
casib' in qb' p aliā cōstitutōez

In scriptis pferat qd
est. j. z hui' sū tenebat
egi. in decre. nouit. etiā solū ex vi illi' vbi de plano: z p hoc no.
duo in qbus puenit iste z alie cāe. f. q. in his vt in alijs necesse sit
diffinitū de scripto pferri. Itē q. iudex sicut in alijs ua in his
haberillā p seplum pferre: z de vtroq. satis no. de sen. z re iudi. c.
fi. li. vi. ubi videas. noluit ergo scripturā q. in finijs regrit z plati
onē iudicis in his causis pmut: ne p id pingeret occultari veri
tate. ppalata z in iudicio diffinitā: z p psequēs victorē z ridiculose
z frustra in tali processu iudicio laborasse.

Stans in hoc diuersum est ius in his causis ad alias que re
quirunt figuram iudiciorum: que ferri debent a iudice sedēte: de
quo vide nō. in pdi. decre. fi. de re iudi. li. vi. in glo. penul. Et vi
detur quibusdam hoc induci etiā per solū illud verbū de pla
no vt dixi in p. hui' pno: z hoc tenebat egi. in decre. nouit.

Dictiōe. ita ista videt velle q. in alijs causis requir' tibus
figurā iudiciorū necessaria sit conclusio: z de conclusiōe habet. s. de p
cur. auditis. de cā pos. pastoralis. z de pstruōe clementis. c. ni.
cā. de pba. qm pta. de fi. instr. cū dilectus. z c. cū iohannes. cōi
ter in secularibus foris apud nos non sit conclusio: in ecclesiasti
cis sit per partes. Item ipsa vel altera ipsaz inuita: ex quo suffici
entes dilaciones date essent z elapse pronunciet iudex conclusus
in causa: z vide in spe. de renun. z conclu. in prin.

Saciedū. patet ergo etiā in causis quibus tollit figura iudicij
pmut pronunciarī debere: vt dixi sup verbo de sermones.

Mestram. s. de iudi. dispendiosam.

Allas. vt in casu decr. fi. de here. li. vi. z i casu. decre. indēnita
tibus. s. h. vō. de elec. e. li. quod dic vt dixi in p. sup vbo figura.

Solēnis. vt libelli oblatio lino contestano z similia.

Nō dicitibus. Inuit q. pibus dicitibus nō possit in
dicioz figura vl solēntas vltra id qd hic exprmit obfuarī. qd ve
rū itelligo qū sic pcedere nō ē in iudicis potestate: vt q. papa sic
pcedi mādaz: vt in p. e. secus si sic pcedere voluntati iudicis re
linquat: vt in pstruōe dispēdiōsā. s. de iudi. vt ibi dixi sup ver
bo valcat. Secōdo no. casu quo sufficit tacit' pntia nō reclamā
tis: pcor. d. accu. e. ij. li. vi. Inerdui regrit exp'ssus. e. li. de referip.
statuū. s. in nullo. als nō dicitur sapit mediū inter pntiā z dis
pensā: qd dic vt no. de reg. iur. is qui tacet li. vi.

Partibus. vj p plurale q. dicitio vnus pntis nū nō vitiet p
cessū: ita res de facti reuertit ad sui naturā: vt dicā in vl. gl. z facit
qd dixi sup verbo. z q. in gl. ppter. als dixisset vl eaz altera. Sz
forte hoc subanditā ē de mēre: qd patet si resoluat nō dicitio in
pntiā: vt si dixisset pntiā tibus pibus: q. tūc patet q. alteri dicitio

gio vittaret. z ē similis altercatio quā scrip'ti. s. e. cō. d. elec.
in pntiqz. Sz pone q. de pntiā pnti iudex finauit solēntia
ordinis iudiciarij: postea penitet pres z volūt q. pcedat su
ne figura: nunqd deinceps illis inuitis poterit fuare solē
ntia: videt q. sic p regulā qd semel de reg. iur. li. vi. cum suis

nostraz' vl als' pcedi pōt sim
pliciter z de plāo ac sine strepi
tu z figura iudicij volum' ob
suari. **S**i tū in pmissis casi
b' solēntis' ordo iudiciari' i ro
to vel in parte non cōtradice
tibus' patribus' obseruet: nō
erit pcessus propter hoc irri
tus' nec etiā irritandus'.

Data unione. xij. calen.
decembriis pontificatus no
stri anno secundo.

q. si ptes exp'sse pnti ferri: q. iudex in tota lite vel simpliciter
seruaret ordinē iudiciarij: q. inuito iudice q. sic inchoauit
pcedere pmittere nō poterit. vbi vero nō pnti ferri exp'sse
sed nō dixerit: puto q. in occurrentibus postea dicitur
poterit: facit ista pcedēs: ibi in toto vl in parte. Itē singula
res actus iudicioz sūt p se actus pfecti: vnde singulariter in
titulatur: de li. oblatioe cum rubricis se. bene facit quod
scripsi post vin. z cōpost. de referip. dilectus. ij. in pncipi
quod etiam no. guil. in spe. de ap. s. restat. ver. z not. fm
vin. de ctra. s. i. ver. quid sit res.

Propter hoc. possent subesse alia cā irritationis.

Irritus. ipso iure: vt als de iur. pnt. e. vno. z. n. se. acce
dens. j. z ij.

Irritandus. per sententiā: vt als de re iudi. cūz cā. z. c.
cū bertoldus. in fi. z cōcordat huc sine: de iura. calū. c. j. ij.
m. in fi. li. vi. Et scias q. iste finis nō puerit: nā si in causis
q. requir' figurā iudicij pcederet nō dicitibus pibus sine
figurā: nō terneret pcessus: z idē si exp'sse pnti ferret: de hoc
de offi. dele. de causis. in glo. ij. z ij. q. j. in pntis in fi. z. c. se.
z in spe. de sen. pla. s. iuxta. ver. quid sit de partū. qd intel
lige: vt no. de re iudi. c. vlt. li. vi. in. v. glo. Rano diuersita
tis paer quia in casu isto fit hui' cōe: sed in casu quē po
nit littera res redit ad ius cōe: z ad sui naturā: qd facile sit.
xxxv. di. ab exordio. ff. de pac. si vnus. s. qd sit nō vt tomz.
Natura vero naturans cū ad illā redib' mus p intercessio
nē virgine gloriose nos colloca' cū electis. Amen.

**Opus clementinis imp'ria stas industria Bartholomei
de alexandria: Andree q. de silua: Henrichs imp'ria scilicet
her' suar' vna cā apparatu dom'ni Joannis Andree auno
salutis domini m. cccc. lxx. xx. calendis ap'olis.**

Laus deo.